

2023-12-15

Dnr: KFKS 2023- 00891

Yttrande från seniorrådet angående motion om mellanboenden

Kommunstyrelsens arbetsutskott har den 26 september 2023 beslutat att remittera en motion från Christina Ståldal om mellanboenden i Nacka till Seniorrådet. Seniorrådet har fått möjlighet att yttra sig över denna motion.

Inom Seniorrådet i Nacka finns en etablerad grupp, bo-gruppen, som i kontakt med både byggbolag och tjänstepersoner inom kommunen har arbetat fram önskemål om bostäder för äldre. Mot bakgrund av detta arbete ställer sig pensionärsorganisationerna i seniorrådet mycket positiva till motionen.

Först av allt bör nämnas att begreppet ”mellanboende” är något oprecist. Det centrala i idén är att underlätta för ett meningsfullt och självständigt liv för den äldre människan. Boendena kan utformas på olika sätt. Med mellanboende menas trygghetsboende och seniorboende 55+ och 65+.

Ett trygghetsboende definieras av Boverket som hyresbostäder för personer över 65 år. Det ger möjligheter till ett statligt bidrag för att täcka en del av byggkostnaderna. Om det finns daglig personal som stöd för de boende ökar bidragen.

För enkelhetens skull använder vi i fortsättningen beteckningen ”mellanboenden” för de olika boendeformer som kan komma i fråga.

Det finns några tillägg som man önskar bidra med genom denna skrivelse. Det handlar om fyra aspekter: Behov och nyttoeffekter av att möta detta med mellanboenden, mellanboendenas utformning, mellanboendenas placering i

kommunen och vilka aktiviteter som Nacka kommun behöver bidra med för att denna lösning ska komma till stånd.

Vi vill också ta tillfället i akt att påpeka att det saknas lättillgänglig information om vilka mellanboenden som finns i Nacka. Ett önskemål är att kommunen tar ansvar för att via sin hemsida skapa en sådan information.

Behovet av och nyttan med mellanboenden

Seniorrådets representanter menar precis som motionären att ett boende som kan bidra till ett aktivt liv och närhet till gemenskap på flera sätt bidrar till en hållbar ålderdom och motverkar ohälsa. De boende kan samlas kring aktiviteter, hjälpa varandra och undvika att hamna i ofrivillig ensamhet. Vi vet att ofrivillig ensamhet kan öka risken för fysisk och psykisk ohälsa.

Vi ser en växande befolkning i Nacka och en kraftigt ökande andel äldre. Fram till 2040 kommer antalet seniorer att öka med 43 % (uppgifter hämtade från Nacka kommuns Mål och budget 2024-2026). Det innebär en större andel äldre personer som behöver ett boende och en god livsmiljö anpassat till sina behov. Att även gamla människor kan röra sig till mataffär och apotek på egen hand, kommer att minska trycket på, samt skjuta upp behovet av hemtjänst. Att bidra till att förmågan att kunna klara sig själv och individens autonomi bibehålls längre, är hälsofrämjande för denna målgrupp. Det finns i nuläget ett glapp mellan dem som klarar sig helt och hållet själva och de som flyttar till SÄBO, som behöver täckas. Det handlar om personer som behöver en livsmiljö som är anpassad till att kroppen åldras, som till exempel att själva kunna utföra sina ärenden trots beroende av en rullator. Mellanboenden placerade i närheten av Nackas mindre centra skulle på så sätt bidra till att äldre människor längre kan behålla sin självständighet och livskvalitet.

Man ser också från seniorrådets sida att mellanboenden som boendeform kan hjälpa till att skjuta upp, eller helt undvika, behovet av en placering på särskilt boende genom att man har en annan boendeform för dem som klarar detta. Det innebär både minskade kostnader för kommunen på sikt och en ökad livskvalitet för de seniorer som klarar att bo på egen hand med tillgång till ett mellanboende.

Det skulle vara möjligt att samordna hemtjänst- och vårdinsatser för de personer som bor i närheten av varandra.

En ytterligare vinst för Nackaborna är att man frigör bostäder för familjer när möjligheter skapas för gamla att flytta till mer åldersadekvata boenden.

När det kommer till kartläggning av behovet av mellanboende är en sådan inte helt lätt att genomföra. En enkät riktad till seniorer skulle visa att så gott som alla vill bo kvar hemma. Behovet av ett mellanboende uppstår sannolikt mer plötsligt. Livskamraten går bort. Man blir ensam kvar. Förmågan att förflytta sig till fots eller med bil faller bort. För en äldre människa kan redan en promenad på ett par hundra meter kännas som en utmaning. Man blir isolerad i sitt hem.

Mellanboendenas utformning.

Kostnaden för boendena behöver vara rimliga, vilket innebär att de inte kan vara alltför stora. Seniorrådets bo-grupp har definierat behov av framför allt ettor och tvåor, men också några treor för de fall där samboende par behöver ett boende av denna typ.

Det behöver vara lägenheter som är handikappanpassade med tillräckligt rymliga badrum, passager där man kan röra sig med rullator, hiss och andra anpassningar som är standard när man bygger för äldre personer.

Det behöver finnas parkeringsplatser i anslutning till boendet.

Mellanboenden behöver ha lättillgängliga lokaler för gemensamma aktiviteter för dem som bor där. Till exempel bör det finnas möjlighet att ta hissen ner till ett fikarum, dit man på ett enkelt sätt kan söka sig för att få lite sällskap.

Det behöver finnas möjlighet att vara ute. Exempel på hur en uteplats kan bidra till en trivsam livsmiljö som inbjuder till aktivitet och rekreation är att fylla den med upphöjda odlingsbänkar, grill, fontän, promenadgång, fågelbad, boulebana, pergola/ orangeri och bärbuskar.

Såväl hyresrätter som bostadsrätter är intressanta.

Det är viktigt att utformningen görs i samråd med företrädare för de äldre.

Mellanboendenas placering.

Seniorrådets bo-grupp har gjort en kartläggning av Nackas miljöer och vilka platser som skulle vara aktuella för att bygga denna typ av bostäder.

Några viktiga kriterier är att de placeras nära verksamheter som kan fylla basbehoven som mataffär, apotek och liknande. Detta innebär att det behöver finnas ett centrum i närheten. Trafikmiljön i närområdet behöver dock vara ganska lugn varför det är de mindre eller mellanstora centra i Nacka som är mest lämpliga för denna målgrupp. De platser som omnämns som möjliga att bygga på är därför i närheten av Orminge centrum, Ektorps centrum, Älta centrum och Saltsjöbadens centrum, ofta omnämnt som "Tippen". Det är viktigt att mobildatanätverk är väl tillgängliga.

För att olika individers önskemål och behov ska kunna tillgodoses behöver man bygga i alla olika kommundelar. Man kanske har levt nästan hela sitt vuxna liv i ett område. Det är då där man känner sig hemma, har sina minnen och där man hittar. Eftersom platserna i sig är olika så kan man behöva anpassa utformningen av boendet till platsen, vilket bör ge de byggnader i och dess omgivning som är avsedda för mellanboendena olika skepnad.

Agera för att skapa möjligheter så att mellanboenden byggs

Seniorrådet menar att kommunen behöver agera för att detta ska bli verklighet och anvisa mark särskilt riktad till byggnation av mellanboenden utifrån de argument som framgår av denna skrivelse. I de fall där mark som är lämplig har annan ägare är det angeläget att kommunen driver frågan om byggande av mellanboende.

I detaljplanearbetet bör kommunen ha med frågan om mellanboenden lika naturligt som man möter behovet av förskolor.

Bo-gruppen har haft kontakt med olika fastighetsbolag som visat intresse för att bygga mellanboenden men behöver markanvisningar från kommunen.

Det handlar om att värna viljan och behålla förmågan hos individen att ta ansvar genom hela sitt liv samt om att skapa goda livsmiljöer för våra aktiva seniorer.

Nacka 2023-12-15

Seniorföreningarnas representanter i Seniorrådet

Nacka 2023-12-15

Tobias Nässén

Ordförande

Ellinor Egefors Åkesson

Enhetschef Äldreenheten